Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaoston kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö, Aika: perjantai 14.10.2022 klo 8.30, Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023, Teema: Työllisyyden edistäminen

Uudenmaan TE-toimiston lausunto

Työllisyyden edistämisen toimenpiteet

Uudenmaan TE-toimisto pitää kannatettavana hallituksen asettamia tavoitteita työttömyyden alentamiselle, nopealle työllistymiselle ja kasvun vauhdittamiselle. Niiden saavuttamiseksi tarvitaan merkittäviä toimia yli hallintorajojen, joilla vastataan yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin, yhä pahenevaan kohtaantohaasteeseen ja luodaan edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle. Yli hallinnonalojen yli menevänä yhteistyönä haluamme erityisesti korostaa TE-toimistojen ja Hyvinvointialueiden tiivistä yhteistyötä pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisyssä ja osatyökykyisten palveluissa.

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen on välttämätöntä yritysten toimintaedellytysten turvaamisessa. Työllisyysasteen nostaminen vaatii merkittäviä toimia työperusteisen maahanmuuton edistämiseksi. Maassa jo olevien ulkomaalaisten työllisyysasteen nostaminen ja kotoutuminen ovat tärkeitä, kotouttamisajan ohittaneita henkilöitä unohtamatta.

Uudenmaan TE-toimisto esittää huolensa ja epäilee vahvasti sitä, tukeeko tuleva TE2024-uudistus (esim. työllisyydenhoidon alueiden määrä) pidemmän aikajänteen kilpailukykyä kehittäviä toimenpiteitä ja tavoitteita, joissa oleellista on talouden sopeutumiskyvyn lisäämiseksi työvoiman siirtyminen taantuvilta toimialoilta ja -alueilta sinne, missä työtilaisuuksia on tarjolla. Jos työllisyydenhoitoalueet tekevät työnvälitystä vain omalla alueellaan eivätkä pysty hyödyntämään toisen alueen työvoimaa esimerkiksi ehdolle asetteluissa, ei alueellinen liikkuvuus tule toteutumaan edes sillä tasolla kuin tällä hetkellä. Olemme esittäneet huolemme työvoiman liikkuvuuden edistämisestä myös TE2024 -lausunnossamme.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat yleisesti ottaen kohtuulliset, työllisyysasteen nousutavoitetta voisi pitää jopa liian varovaisena.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikkaan liittyen Uudenmaan TE-toimisto pitää erittäin kannatettavana muutosta, jossa valtionhallintoon työllistettyjen htv-kiintiö siirretään momentilta 32.30.51 toimintamenomomentille. On

tärkeää henkilöstön työhyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden kannalta, että henkilöstöä kohdellaan samalla tavalla. Valtionhallintoon työllistettyjen palkanmäärityksestä puuttui elementtejä, joilla henkilöstöä sitoutetaan ja kannustetaan kehittämään omaa osaamistaan, kuten mahdollisuus vaikuttaa palkkaukseen omalla henkilökohtaisella suoriutumisella ja kielitaidolla.

Valtakunnallisen Työttömyysturva -vastuualueen resurssointi

Uudenmaan TE-toimisto kiinnittää huomiota siihen, että valtakunnallisen Työttömyysturva -vastuualueen toiminnan vaativaa lisäresurssia ei talousarvioesityksessä ole huomioitu. Huomattavaa työvoimapoliittista harkintaa vaativien työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen keskitettiin 1.10.2021 alkaen Uudenmaan TE-toimiston Työttömyysturva -vastuualueelle.

Hallituksen esityksen mukaan (HE 65/2021 vp) valtakunnallisen Työttömyysturva -vastuualueen asiantuntijakäsittelyn henkilövaikutuksen on arvioitu olevan 158 henkilötyövuotta (HTV). Toiminnan käynnistyessä 1.10.2021 vastuualueella oli vakituisia virkamiehiä vain 121 HTV. Tämä lisäksi oli koronamäärärahoilla palkattuja tai muita määräaikaisia 38 HTV ja määräaikaisia, työllisyysvaroin palkattuja työnsuunnittelijoita 6 HTV, yhteensä 165 HTV.

Uudenmaan TE-toimisto on palkannut vuodeksi 2022 Uudenmaan TE-toimistolle osoitetusta, asiakastyöhön käytettävästä toimintamenobudjetistaan valtakunnalliselle Työttömyysturva -vastuualueelle 25 määräaikaista asiantuntijaa sekä antanut Uudenmaan TE-toimistolle osoitetusta työnsuunnittelijakiintiöstä 72 kk (6 HTV) valtakunnallisen Työttömyysturva-vastuualueen käyttöön. Työttömyysturva -vastuualueen kokonaisresurssi on vuoden 2022 loppuun saakka näillä Uudenmaan TE-toimiston järjestelemillä toimilla 165 (HTV). Haluamme painottaa sitä, että vastuualue on valtakunnallinen ja se palvelee kaikkia Suomen TE-toimistoja ja niiden asiakkaita.

Uudenmaan TE-toimisto ei voi tukea enää ensi vuonna valtakunnallisen Työttömyysturva-vastuualueen toimintaa Uudenmaan TE-toimiston toimintamenoista eikä määrärahasta, jonka Uudenmaan TE-toimisto tulee saamaan valtionhallintoon työllistettyjen HTV-kiintiön siirrosta momentilta 32.30.51 toimintamenomomentille.

Työvoimapoliittisten lausuntojen käsittelyaika tällä (165 HTV) resurssilla on vaihdellut 21–29 päivän välillä ja valituksiin liittyvien lausuntojen käsittelyaika on vaihdellut 38–95 päivän välillä. Työvoimapoliittisten lausuntojen lakisääteinen käsittelyaika on 30 päivää. Tämä käsittelyaika näkyy suoraan asiakkaille, sillä työttömyysetuutta asiakas voi saada vasta lausunnon antamisen jälkeen. Lakisääteisessä käsittelyajassa (30 päivää) pysymistä ei voida enää jatkossa toimiston toimintamenotilanteen vuoksi tukea ylityömääräyksin, kuten on tähän asti tehty.

Työ- ja elinkeinoministeriö on 13.4.2022 tekemällään päätöksellä (VN/72/2022-TEM-15) osoittanut lisämäärärahan 609 000 € Uudenmaan

ELY-keskukselle työttömyysturvatehtäviin. Määräraha on tarkoitettu työttömyysturvatehtäviin palkattujen/palkattavien asiantuntijoiden palkkaus- ja muihin menoihin vuonna 2022. Vuodelle 2023 osoitettava vastaava, pysyvä lisämääräraha Uudellemaalle on 1 075 000 euroa ja yhteisiin menoihin 110 000 euroa. Osoitettava määrärahataso vastaa 25 htv lisäresurssia ja yhdistettynä vakituisiin nykyresursseihin, tehtävien kokonaistaso on noin 145 htv. Tästä päätöksestä huolimatta Työttömyysturva -vastuualueen resurssi pienenee vuoden 2023 alusta noin 20 (HTV) ja on noin 13 (HTV) pienempi, kuin Hallituksen esityksessä (HE 65/2021 vp) on arvioitu.

Uudenmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan keskitetyn toiminnon henkilöresurssin tulisi olla 160–165 henkilötyövuotta. Tällä resursoinnilla keskittämisen tavoitteet olisivat laadukkaasti saavutettavissa ja työvoimapoliittiset lausunnot olisi mahdollista antaa säädetyn 30 päivän käsittelyajan puitteissa sekä antaa valitusvastineet työttömyysetuuden maksajalle kolmen viikon kuluessa. Näin etuuden maksaja voi noudattaa laissa säädettyä määräaikaa valitusasiakirjojen toimittamisessa muutoksenhakuasteelle.

Osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistymisedellytysten parantaminen

Uudenmaan alueella on yli kaksi vuotta työttömänä olleiden pitkäaikaistyöttömien määrä kasvanut noin 3 % (elokuu 2021 => elokuu 2023), kun muissa ikäryhmissä työttömyys on päinvastoin vähentynyt: alle vuoden työttömien osalta –25 % ja 1-2 vuotta työttömänä olleiden osalta –55 % samana ajankohtana.

Uudenmaan TE-toimisto haluaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että Työkykyohjelman rahoitus on loppumassa, vaikka osatyökykyisten asiakasryhmä on tähän saakka ollut hallituksen erityisten toimenpiteiden kohteena. Myös Työkykyohjelmaan liittyvä rahoitus työkykykoordinaattorien palkkaamiseksi on jäämässä määräaikaiseksi, mikä on Uudenmaan TE-toimiston mielestä väärän suuntainen ratkaisu. Mielestämme tämän rahoituksen tulee olla vakituista rahoitusta.

Haluamme kiinnittää erityistä huomiota siihen, että Uudenmaan TE-toimiston alueella on aloittamassa 4 hyvinvointialuetta, joiden lisäksi Helsingin kaupunki järjestää tehtävät omalla alueellaan. Nämä tulevat olemaan uusia yhteistyötahoja, jotta erityisesti pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten työttömyyttä voidaan vähentää ja ehkäistä. Tämä tulee huomioida myös rahoituksessa siten, että pystymme tarjoamaan tukea sekä tälle henkilöasiakasryhmälle että yrityksille, jotka ovat halukkaita palkkaamaan osatyökykyisiä tai pitkäaikaistyöttömiä.

johtaja	Minna Helenius
palvelujohtaja	Mika Salo